

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 " " " " " trikrat . . . 10 " " " " " za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Kritika kritike.

II.

„Die Jagd nach Nebenverdienst“.

Uradna kritika, kakor smo jo v prvem članku dobesedno citirali, je čisto neumestna, ako ne celo nedostojna. Najmanj pravice imajo učiteljstvu očitati lov za postranskim zaslužkom tisti faktorji, ki še niso prsta ganili, da bi se nezno materialno stanje učiteljstva odpravilo in človeškemu dostojanstvu primerno izboljšalo. Ko se je n. pr. jeseni in pozimi vršila v deželnem zboru kranjskem debata o gmotnih razmerah kranjskega učiteljstva, je zastopnik vlade, deželni predsednik baron Schwarz, molčal kot nemi grob. Niti ust ni odprl, da bi v imenu tiste korporacije, ki sedaj nekako ironizuje s famozno „Jagd nach Nebenverdienst“ bedo našega učiteljstva, povzdignil svoj glas za odpravo takih kričočih razmer.

Gospodom bi pač vljudno svetovali, naj puste za leto dni svoje dohodke in naj jih zamenijo z dohodki kakoga učitelja, ki mora preživljati sebe in svojo rodovino. Potlej bodo morda pojmi najprimitivnejše socialno načelo, ki pravi, da je treba najprej vsakemu delavcu kruha, potem se sme in more od njega zahtevati to, kar zahteva od njega njegov poklic! — To načelo je tudi v bistvu izrekel postavodajalec v § 55. dež. šol. zakona.

Birokraški nazori — prava ironija današnjega mogočnega socialnega gibanja — ki se zrealijo v besedah c. kr. kritika, v nas le utrjujejo nazor, da je naše ravnanje pravo. Pravijo nam, da bi oni še nadalje radi imeli hlapec in sužnje; opominjajo nas, da moramo še bolj kot doslej čuvati svoje človeške pravice, ne glede na to, da so nam te zajamčene v državnem šolskem zakonu!

Gospodom povemo to-le: Vas vse bi treba posaditi na zatožno klop, ker s tako trdovratnostjo prezirate zakonite določbe! Treba bi Vas obsoditi s postom in zapornom, da bi se naučili ceniti vrednost dobre socialne pozicije in svobode!

Mi smo trdno prepričani, da dela naše učiteljstvo v primeri s svojimi dohodki toliko, kolikor bi ne delal noben stan v enakih razmerah, tudi noben deželni predsednik, noben dvorni svetnik in noben deželni šolski nadzornik ne! Prepričani smo tudi, da ni učiteljski stan ustanovljen zato, da bi ga izželi do krvi in mozga, da se s tem ohranite na svojem sodnem stolu brez simpatij in avtoritete med tistimi, ki vihtite nad njimi svoj valpetski bič! Tudi učitelj je človek, ki hoče živeti. Kdor je rojen, ima dolžnost in pravico, da živi. Tako tudi učitelj! Kdor pravi, da nima te dolžnosti, kdor trdi, da nima te pravice, nima niti trohice socialne zavesti. To je človek brez srca! S tem je obsojen za vse večne čase.

Seveda: to so državni funkcionarji! Ali komu imponira uniformirana, z zlatimi našitki vidno označena krivica in birokratska oholost? Kako pravico imajo do ljudske šole in učiteljstva funkcionarji tiste države, ki plača za vsa ljudsko šolstvo in učiteljstvo ogromno vsoto — pol milijona kron? (Francoska 222 milijonov!)

Odpravite glavno zlo: delavcem dajte kruha! To je vse, kar vam imamo povedati! Ukazovati in kritikovati, če si sit in mogočen, je lahko. A to ni znak tvoje izobrazbe. Izboljšaj razmere, ker je to zahteva splošne narodove blaginje, potem dokažeš, da sodiš na mesto, kamor te je posadila prijazna usoda! — Te besede ne veljajo nobenemu poedincu, veljajo pa sistemu, ki se je ugnezdil v naš šolski ustroj, ki ga je treba izgnati s pletenimi biči, da pridemo naprej in se ne bomo vrteli le v enem kolobarju: eni kot priganjači in zabavljači, drugi kot sužnji, ki s svojim težkim in odgovornim delom ubijajo — sami sebe!

Ali je tak sistem primeren za današnje dni? Sram nas je, da moramo služiti pod takim sistemom!

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika? — Ako še ne, storite to takoj!

Obrambni odsek „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Da bi zamogla nuditi svojim članom varstva v vseh učiteljstvu in šolo zadevajajočih spornih slučajih s sodnimi kakor drugimi oblastmi, ustanovila je „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ v svojem okrilju obrambni odsek.

Naloga tega je, obveščati svoje po časopisu napadene člane, dalje jih v vseh pravnih zadevah, kolikor se tičejo šole ali njihove službe, s svetom in dejanjem podpirati ter izdelovati pritožbe in odposiljati na pristojna mesta; dovoljevati tistim, ki so bili oškodovani zaradi izvrševanja državljskih pravic ali zastopanju stanovskih zadev, primerno odškodnino iz rezervnega fonda.

Obrambni odsek sme v slučaju potrebe najeti posebnega pravnega zastopnika.

Kdaj se ne povrnejo stroški:

a) Pri tožbah zaradi razžaljenja časti. Če je bil pa član žaljen kot uradna oseba ali v zvezi s svojo službo, potem ima pravico do odškodnine.

c) Ako je tožen zaradi telesnega kaznovanja otrok.

Ako se izkaže, da je ovadba neresnična, potem ima dotičnik pravico do odškodnine, če ni upanja, da bi mu jo dala stranka sama.

V vseh tu navedenih slučajih določa obrambni odsek, ali in v koliko se povrnejo stroški.

b) Ako se tožari član brez vednosti obrambnega odseka ali proti njegovi volji ali če brez njegovega dovoljenja odstopi od tožbe in se poravna.

Izguba pravnega varstva:

Neresničen, pretvarjen opis pravnega slučaja, kakortudi prikrivanje važnih okolnosti odveže obrambni odsek vsakršne obveznosti.

*) Zaradi velike važnosti priobčujemo še enkrat. Uredn.

Ako označi pritožnik svojo vlogo kot zaupno, je častna dolžnost obrambnega odseka, da jo varuje.

Kdor želi pravne pomoči pri obrambnem odseku, mora vložiti pismeno prošnjo potom predsednika svojega učit. društva. V izrednih slučajih zadostuje usten opis.

Vsi dopisi za obrambni odsek naj se pošiljajo na upravništvo „Učit. Tov.“ v Ljubljani s pripomojo: Za obrambni odsek.

Iz delovanja mladinskega sodnika.

O tem predmetu je predaval v soboto, dne 16. t. m., gospod deželno sodnik svetnik Fr. Milčinski v ljubljanski porotni dvorani, kjer se je zbralo mnogo pravnikov, tudi z dežele, nadalje nebroj učiteljev, več pa tudi slušateljic. Posebno sodstvo za mladino se je pričelo šele lansko leto v naši državi. Mladinski sodnik pri okrajnem sodišču ljubljanskem je gospod svetnik Milčinski. Zanimivo je bilo torej predvsem za pravnike zvedeti, kako ravna sodnik v kazenskem postopanju z mladino, da zadene novega duba; obnovo je vezan še na stari kazenski zakon. Izborna je g. svetnik Milčinski že uvodom svojega predavanja označil razliko med rednim kazenskim sodnikom pa med mladinskim sodnikom. Kazenski sodnik sodi vobče le kaznivo dejanje, mladinski pa človeka, ki ga najprej hoče do dobrega spoznati, da mu potem določi pravo kazen, pravo zdravilo, ki obeta poplavljen učinek. Rednemu sodniku se posel konča s sodbo, mladinskemu pa se večkrat šele pričinja, ker kazen mu je le eno izmed vzgojevalnih sredstev. Mladinski sodnik je bolj varstveni sodnik nego kazenski; kazenska oblast v njegovih rokah mu le dviga ugled in vpliv na mladega zani-kružeža. V jasnem in duhovitem govoru je potem predavatelj razlagal, kako si je pridobiti jasnost o telesni in duševni kakovosti mladostnika, jasnost, ki je podlaga pravični sodbi, še bolj pa pravilnim nadaljnim vzgajalnim ukre-

LISTEK.

„Divji lovec“ na šolskem odru v Krškem.

Kakor bi bil iztrgal solnce perišče žarkov in bi jih bil izsul v mračno podstrešno sobico, kamor ne doseže samo. Tako se mi je zdelo prošli teden v Krškem, ko sem gledal na šolskem odru Finžgarjevega „Divjega loveca.“ Kdor pozna tesni prostor na tem sicer krasnem odru, se mora čuditi, kako je bilo mogoče prirediti na njem tako veliko igro s tolikimi osebami. A šlo je. In kako! Sodim popolnoma objektivno in brez očal navdušenja ako rečem: Dajte krškim igralcem „Divjega loveca“ ljubljanski oder in igrali ga bodo istotako dobro kot so ga igrali v Ljubljani . . . Zaman si iskal pri tej igri znakov diletantizma, in kritiki ni treba, da bi na račun diletantstva sodila igro mileje. Režiser Makso Hočevar je s srečno roko razdelil glavne in večje vloge med

osebe, ki so svoji nalogi mnogo, mnogo več kot zadostile. Bil sem navzoč pri izkušnjah in sem obupal. Zdelo se mi je nemogoče, iz velikanskega kavsa, ki je vladal na odru ob izkušnjah izklesati enotno stavbo tragedije. A kako dobro, kako nad vse dobro je šlo pri igri v soboto in v nedeljo! Težavno vlogo župana je igral stud. phil. g. A. Sovre, ki se ni strašil poti z Dunaja v Krško, da izpolni dano obljubo. Dasi mu je bilo zaradi tega mogoče udeležiti se le dveh zadnjih vaj, je vendar izvrstno pogodil značaj zemlježeljnega Zavrtnika. Uživel se je tako v svojo vlogo, igral je tako naravno in posebno v tretjem dejanju tako temperamentno, da ga je občinstvo občudovalo. Krona igre sta bila pa brezdomno Majda in vaški polnorec Tonček. Gdč. Seligova je s svojim krasnim petjem in svojo nedosežno ljubko igro fascinirala občinstvo in marsikoga pripravila do solz. O njeni igri ni mogoče povedati nikskih hib in to je največje priznanje, ki ga morem izreči. Tov. Humek *)

*) Hvala mu za doposlano sliko!

Uredn.

je v vlogi Tončka seveda že s samim nastopom, ne da bi odprl usta, spravil občinstvo v smeh. Na golih nogah lesene coklje in od starosti obledela nekaj zelene nogavice, v irhovkah, ki so gotovo videle Napoleonove čase, ki pa žive danes le še zaradi nešteti raznobarnih zaplat, prišitih na njih, v telovniku, od starosti razdejanem in od moljev objedenem, na katerem ni bilo nič drugega celega nego okrogli kovinski gumbi, z malho in palico in s klobukom, takšnim, kakor bi bil ležal teden dni pod kurjimi gredami — tak je stopil tov. Humek na oder, in občinstvo je bušilo v smeh, da so kolise podrhtavale. Tudi o njem se mora reči, da se je vtopil v svojo zanj seveda hvaležno vlogo z vso vestnostjo in s popolnim razumevanjem motivov, ki jih je vpletel avtor svojemu delu. Izborna je prišel v igri do veljave razloček med bahatim, prepirljivim, duševno plitvim in bojazljivim Gašperjem in med mirno ponosnim, inteligentnim in pogumnim poglavarjem divjih lovecev — Janezom. Onega je predstavljala g. Rismal, tega g. Levstik, ki kaže velik talent v

ljubimskih vlogah. G. Rismal je bil tuintam malo preburen. Gosp. Rainer je napravil čast vlogi sajastega kovača Jureta. Scena, kjer pripoveduje Tonček, da je Janez dezertiral, in ga Jure posluša z ušesi, rokami in usti tako, da mu ugasne pipa, se sme šteti med najboljše v vsi igri. G. Kavšek je rojen oštir. Samo malo premalo se je držal v svojih govorih in dialogih teksta, kar je pa v nedeljo pri drugi predstavi popravil. G. Coklinom se je pojavila na šolskem odru nova izdatna moč. Njegov kmet Ržen je bil pravcati tip kmetiča poštenjakoviča.

Tudi gosp. Arnšek, ki je sicer malo premiren, je pogodil topot Tineta jako dobro. Isto velja tudi o drugih moških igralcih, ki so svoje sicer male vloge izvrstno pogodili. Ne smem pozabiti posebno malega Jurčka, ki kaže s svojim neboječim, moškim nastopom, da mu oder ni nova reč. Da ostane utisk igre trajen, k temu so posebno pripomogle ženske igralke v pestrh svojih narodnih nošah. Četrto dejanje, kjer nastopijo dekleta in zapoje na „Počivalu“ vse, razen Majde, ki nosi

pom. Marsikak stari način prozvedb je zavrgel in poiskal si novih, uspešnejših potov. Silno zanimivo je slikal kazensko razpravo zoper mladostnika, odnosno ugotovitev dejanskega stanu. Govorec o tem, kaj je mladostnemu obdolžencu pristi v krivdo z ozirom na stanje njegovega duševnega razvoja, je ostro kritikal sedanji kazenski zakon, ki ne pozna nezrelosti duha pri mladih ljudeh, ki zahteva celo od mladine, da naj pozna vsako določbo kazenskega zakona, akoravno se niti tistim, ki imajo maturo v žepu, ne sanja o kazenskem zakonu. Strogost kazenskega zakona silno ovira mladinsko vodstvo, odušno provzroča neenakomernost prakse, ki se pa hoče in mora razviti v novem duhu. Predavatelj je nadalje razpravljajal o kaznih za mladino; tudi te po obstoječem zakonu niso prave in mladinski sodnik si mora pač pomagati, kakor ve in zna, da dožene vzgojevalne namene. Krasne slučaje poboljšanja je navedel zaradi kazni „zapiralšča“, ki se na Kranjskem ne izvršuje v sodnih zaporih, ampak v salezijskem zavodu, a je v istini le kazen po imenu, sicer pa dobra vzgoja.

Tako je svetnik Milčinski v 1 1/2 ure dolgem prostem in živem govoru nanizal nepregledno vrsto zanimivosti za pravnika, odgojitelja in človekoljuba.

Burno ploskanje je zadonelo po dvorani, ko je Milčinski završil svoje predavanje. Predsednik društva „Pravnika“, ki je priredilo to predavanje, dr. Danilo Majaron, je med splošnim odobravanjem izrekel gospodu sodnemu svetniku iskreno zahvalo in priznanje, obenem pa naznal, da je predavatelj spisal o istem predmetu razpravo, ki se v „Slov. Pravniku“ priobči celotno, pa tudi posebe ponatisne, ker ni le odličan donesek k domači pravni literaturi, ampak je po svoji splošni važnosti za rešitev zanemarjene mladine vredna, da se z njo kolikor moč narod seznanj.

Mi to namero odobravamo. Izrekamo samo željo, naj bi se dotični ponatisk mnogobrojno razpečal med učiteljstvo, ki ima pač največ prilike, da tudi v tem primeru stoji reševalcem nesrečne mladine s svetom in dejanjem ob strani.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca marca K 88.515-02.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

† Vinko Ježovnik.

Dne 20. t. m. je umrl v Velenju državni poslanec Vinko Ježovnik, star 54 let. Javno delovanje pokojnega Ježovnika se je pričelo takoj, ko je prevzel za očetom domačijo. Bil je izvoljen v občinski odbor v katerem je deloval ves čas do smrti. Za Skubicem je bil izvoljen tudi za župana, katero častno službo je opravljal na zadovoljnost občanov 6 let. Pokojnik je bil nadalje član okrajnega zastopa in 3 leta njegov načelnik; bil je ud krajnega in okrajnega šolskega sveta in krajni šolski

smrtno žalost v srečo, je učinkovalo tako, da je marsikomu v očesu zablestela solza.

Pri predstavi je sodelovalo trinajst učiteljev in učiteljic „Posavskega krožka“. Čast učiteljstvu, ki poleg svojega naporega dela v šoli tako zvesto in vztrajno deluje za ljudsko izobrazbo! Čast pa tudi vsem prijateljem učiteljstva, ki so mu tako drage volje pomagali. Ti ljudje pač vedo, da je učiteljstvo stan, ki mu je lastna korist nič, duševni napredek ljudstva pa vse.

H koncu samo še to-le: Ne razidi se, krasna družba, ki sem te videl na krškem šolskem odru! Bilo bi te škoda!*)

To —

*) Po zgledu moravskih učiteljev, ki imajo svojo pevsko zvezo, naj bi Posavski krožek ustanovil učiteljsko igralsko zvezo. Da je za to sposoben — imamo že dokaz! Čast učiteljskega stanu bi lahko uveljavil še kje drugod, ne samo v Krškem! — Uredn.

ogleda ves čas od Skubicove smrti. Ježovnik sicer ni obiskoval višjih šol, a s prirojenim bistrim slovenskim razumom je kmalu uvidel, da tiči v izobrazbi velika moč; zato se ni le sam izpopolnjeval v znanju, temveč je po svojih močeh pospeševal šolstvo ter bil velik prijatelj mladine in učiteljstva.

Tudi na povzdigi našega narodnega gospodarstva je marljivo sodeloval; pomagal je pred nekaterimi leti ustanoviti šaleško posojilnico, ki se je pod njegovim načelstvom krasno razvila.

Kot poslanec je bil rajnik izredno vesten in marljiv, dokler ni moral na bolniško posteljo, s katere ni več vstal. Zanimal se je, kakor kšujejo njegove interpelacije in proračunski govori, za naše narodne razmere splošno, posebe pa še za gospodarska vprašanja. Nastopil je proti ogrski nagodbi, proti draginji, izposloval svojim volilec lepe podpore po grozni suši l. 1908; pa tudi pozneje je bil ob vsaki ujmi na svojem mestu. Zastopal je izboljšanje prometnih razmer v svojem okraju in se zavzemal med drugim za gornjegrajsko železnico. Bil je kot odkrit in pošten značaj vedno pošten opozicionalec v držav. zboru, ker je dobro vedel, da s sedanjo nemško vlado Slovani ne moremo nikoli hoditi. Ob njegovi odkritosti in poštenosti so obnemogli tudi vsi duhovniški napadi, ki so časih izpolnjevali kar cele predale klerikalnih listov.

Škoda delavnega, naprednega, šolstvu in učiteljstvu naklonjenega moža. Čast njegovemu spominu! Nam pa naj prijazna usoda nakloni še več takih mož!

K izpremembi šolskih zakonov v Istri.

(Poročilo odseka za pretresovanje deželnega zakona za Istro z dne 30. marca 1870. deželnega zakonika št. 20.)

Ko se je z državnim ljudsko-šolskim zakonom v glavnem določilo v § 59., da se ima ustanoviti ljudska šola povsod tam, kjer je v krogu ene ure hodá po petletni povprečnici 40 za šolo godnih otrok, ki bi morali obiskovati nad 4 km. oddaljeno šolo, se je prepustila nadaljna ureditev tega vprašanja deželni zakonodaji.

In res vidimo, da se je deželni zakonodajalec držal natančno citiranega paragrafa z malo razliko, da je izrazil razdaljo v miljah na mesto v kilometrih, kar je po priliki eno in isto, ako pomislimo, da je ena avstr. milja 7586 m. Ker ta določba ne odgovarja modernejšim zahtevam niti ozirom na število otrok, ki se ga zahteva za ustanovitev nove šole, niti ozirom na razdaljo sosedne najbližje šole, in ker bi se § 1. dež. zakona z dne 30. marca 1870, št. 20, mogel premeniti le tedaj, ako bi se prej premenila določba drž. ljudsko-šolskega zakona ustanovitvi šol, predlaga odsek, naj se društveni odbor obrne do deželnega zbora s prošnjo, da bi se ta blagovolil zavzeti na pristojnem mestu, da se § 59. drž. ljudsko-šolskega zakona premeni v smislu, da se ima ustanoviti ljudska šola povsod tam, kjer je v krogu 3/4 ure hodá po petletni povprečnici 30 otrok, ki bi morali obiskovati nad 3 km. oddaljeno šolo. Vsporedno s tem paragrafom bi se moral premeniti tudi § 11. drž. ljudsko-šol. zakona, tako da bi se enorazredna nerazdeljena ljudska šola razširila v dvorazredno, čim doseže število obiskujočih otrok povprečno 60, razdeljena pa

75; za razširitev v trirazrednico bi se zahtevalo 120, ozir. 150 otrok in tako to razmerno dalje za višerazredne šole. Šolska obveznost bi se raztegnila do 14. leta starosti, pri čemer bi seveda odpadel ponavljalni tečaj.

Odsek predlaga nadalje, naj bi se društveni odbor obrnil do merodajnih činiteljev v svrhu, da se ustanovi poseben deželni zaklad, h kateremu bi morala tudi država prispevati s primerno vsoto — s katerim bi se občinam pomagalo pri zidanju potrebnih šolskih poslopij. V ostalem je odsek mnenja, da ni pri tem zakonu mnogo premeniti, pač pa bi bilo potrebno, da bi se vse šolske oblasti strogo držale dotičnih določil ter jih natančno izvajale.

Predlagajo pa se te izpremembe: § 1. se razveljavi ter se nadomesti tako-le:

§ 1. Javno ljudsko šolo je ustanoviti povsod, kjer je v eni vasi ali več seliščih po petletni povprečnici v obsegu 3/4 ure hodá najmanj 30 šolodolžnih otrok, ki imajo do najbližje šole več kot 3 kilometre.

§ 4. se v svrhu koedukacije tudi na višerazrednih šolah izpusti.

§ 5. V vsakem šolskem okraju se ima ustanoviti najmanj po ena samostojna ali pa z ljudsko šolo združena meščanska šola, in sicer z vsakim dotičnim učnim jezikom, v katerem se poučuje v okraju; po krajnih razmerah je pridejati meščanskim šolam tečaje obrtnega ali trgoveškega značaja.

* * *

Toliko o tem — takorekoč izzvanem — zakonskem načrtu. Umevno je samo ob sebi, da se bo moral pri podrobnih razpravi upoštevati tudi že objavljeni izpreminjevalni zakonski načrt, ki ga je sestavil naš neumorni in v šolskih in šolskopoliških zadevah toli verzirani tovariš A. Urbančič.

Za odsek:

Gregor Leonardis.

Duma za ljudsko šolstvo.

Iz Petrograda poročajo z dne 22. t. m., da je državna дума brez debate sprejela predlogo, s katero je za ljudsko šolstvo razen v proračun naučnega ministrstva že postavljenih 4 mil. rubljev dovolila še nadaljnih 10 mil., potem ko je poročevalec omenil, da se namestava z letom 1920 uvesti splošno šoloobveznost.

Za slovanske univerze.

Velika manifestacija za slovanske visokošolske zahteve v Avstriji se vrši dne 7., 8. in 9. maja v Brnu. O tej priliki se vrši zlet vsega slovanskega dijaštva v Brno.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.*)

(Nadaljevanje in konec poročila o zborovanjih.)

Letni prispevek društev Zvezi je ostal precejšnji, t. j. za pravega člana po 1 krono.

Predlogi.

Sprejeli so se ti-le predlogi:

1. Dež. šol. svetu se pošlje naša želja, da naj umakne svoj odlok zaradi zapostavljanja

*) Za zadnje številko prepoznano došlo.

Uredn.

prošnjikov in prošnjic, ki so sicer štajerski rojaki, pa so študirali na izvenštajerskih učiteljskih.

2. Vodstvo Zveze naj sporazumno s poslanci vse potrebno ukrene, da se bodo poučevali učiteljski študenti v Mariboru v slovenskem jeziku.

3. Storititi so koraki, da se dobe slovenske uradne tiskovine.

4. Zaradi regulacije plač.

O predlogih bomo še poročali obširneje. Soglasno in z navdušenjem sta bila nato izvoljena za častna člana prvi večletni predsednik in ustanovitelj Zveze, tov. Armin Gradisnik, nadučitelj v Gelju, ter bivši predsednik tov. Fran Kobek, nadučitelj v Gornjem Gradu. Oba imata velike zasluge za učiteljski stan ter sta tudi ta dva tovariša bila ustanovitelja „Zaveze avstr. jugs. učiteljskih društev.“

Nesramno so jih napadali sovražniki, ju blatili ter v javnost vlačili njih zasebne zadeve, toda ona dva sta bila krepka in neupogljiva na svojih mestih. Vsa čast takim možem, takim tovarišem! Učiteljstvo je jasno pokazalo, da uživata naša prvobornitela v teh krogih neomajano in odkrito zaupanje. Najvišjo čast, ki jo more Zveza podeliti — častno članstvo — je njima dala.

Na mnoga srečna in zadovoljna leta Vama, prva Zvezina častna člana!

Nato je s primernimi besedami zaključil predsednik tovariš Mešiček delegacijsko zborovanje.

Odborova seja.

Takoj po zborovanju delegacije so se sestali novo voljeni odborniki ter si razdelili posle. Odbor je sledeče sestavljen:

Predsednik: Josip Rajšp, nadučitelj v Ormožu. Njegov namestnik: Ljudevit Černež, šol. vodja v Grižah.

Tajnik: Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem Gradu. Namestnik: Ivan Tomazič, nadučitelj v Stari cesti.

Blagajnik: Anton Gnus, nadučitelj v Dolu pri Hrastniku.

Namestnik: Anton Ogorelec, nadučitelj v Sv. Barbari v Halozah.

Pevovodja: Rajko Vrečar, učitelj v Žalcu, knjižničar, tajnik.

Odbornika: Josip Mešiček, nadučitelj v Sevnici, in Avgust Požegar, nadučitelj v Žitečki vasi.

Občni zbor.

Ob 3. popoldne se je zbralo toliko učiteljstva in tudi drugega občinstva, da je bila mala dvorana v „Narodnem domu“ čisto polna. Predavanje ravnatelja Schreinerja iz Maribora je bila ena privlačna moč, ki je napolnila dvorano.

Razen mnogoštevilnega učiteljstva nismo videli v dvorani samo narodne moške inteligence celjske, temveč tudi lep venec dam iz teh krogov, pa tudi okoličane in okoličanke, ki so z vidnim zanimanjem poslušali besede predavateljeve.

Delegacija je določila občnem zboru vzpored:

1. Poročilo o sklepih delegacije.

2. Jela Keller. Duševni razvoj gluhoneme in slepe deklice. Česa nas uči ta izredni slučaj?

Občni zbor je otvoril predsednik tovariš Mešiček z živahno sprejetim nagovorom.

Mark Twain.

Preminal je, zatislil je svoje duhovite oči, ki so s finim humorjem zrlle dolgo dobo let na tragikomično vrvenje našega sveta. In prikupljivi zarezi krog njegovih ust, v katerih je neprestano igral škrat nedolžne satire, sta pod poljubom angela miru legle v resni gubi, morda prvici v njegovem dolgem bivanju na tej zemlji. Mark Twain, ena najbolj popularnih oseb v Ameriki, je umrl v visoki starosti, in ta turobna vest je odmevala po vseh krajih naše zemeljske oble. Mogoče je on prvi, bržkone tudi slednji humorist, ki ga je doletela ta čast. Po časniških vesteh soditi, je vest o njegovi smrti osobito presenetila Američane same, ker nihče ne ceni humorja in originalnosti bolj negoli ameriški „afarist“. Mark Twain je bil najbolj upoštevan pisatelj v deželi „Yankejev“, njegova prisotnost pri najimenitnejših banketih skoro neizogibna. In človek bi v hipu res ne vedel, je li so obsežneja njegova dela ali pa nepregledna vrsta

raznih duhovitih anekdot, ki jih pripovedujejo o njem.

Njegova dela so prevedena v razne kulturne jezike, in če me spomin ne vara, sem bral kakšno njegovo humoresko tudi v slovenskem prevodu.

Ali o vsem tem ne nameravam govoriti danes. Opozoriti hočem le na eno njegovo delo, namenjeno mladini, ki združuje poleg gladkega, otroku primernega sloga vse vrline, ki jih zahtevamo o leposlovnih knjigih sploh. Fini humorist se je izkazal v tem delu finega poznavečarja otroške duše. Jok in smeh, blesteči prizori iz angleške zgodovine in realistične slike iz nižnj življenja se vrste v tej knjigi v tako mojstrskem tempu, da mora človek sklepčno vzklikniti: Bog je blagoslovil njegovo pero!

To knjigo bi jaz rad pozdravil v slovenskem prevodu; ali če drugače ne gre, vsaj primerno okrajšano in predelano, seveda tako da ne bi izgubila ničesar na pr-

votnem ljubeznivem humorju. Ker, če je naša mladinska literatura ubožna po številu res dobrih knjig, je še ubožnejša na humorju.

Knjiga sama je že izšla v hrvaškem jeziku s slikami bogato opremljena. Naslov ji je: „Kraljevič i prosjak“ — pripovijetka za odraslijo mladež — napisao Mark Twain, prevela Marija Fapkovička. Izdal jo je „Hrv. pedagog.-književni zbor v Zagrebu leta 1907.“

Če moja želja ne ostane glas vpjočega v puščavi, če se res kdo med nami loti dela in že kterosibodi založništvo mladinskih spisov slednjič realizuje to idejo ter podari naši mladini s tem v istini knežji dar, potem smo kot kulturni narod res najdostojnejše proslavili spomin velikega humorista.

Otroku, kar je njegovega!*)

F. Plemič.

*) Sodimo, da bi se dela najlažje lotil čitalni pisatelj teh vrst. Založila bi delo „Učit. tiskarna.“ Torej na delo! Uredn.